

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

№5

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026 MAY

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari
08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, may.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afrovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

АДАПТИВНОЕ БИЗНЕС-ПЛАНИРОВАНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	10
Шарипов Конгратбай Авезимбетович, Исматуллаев Темур Равшан угли	
STERJEN KO'NDALANG KESIM YUZASI ELLIPS SHAKLIDAGI TRANSFORMATORNING QISQA TUTASHUV PAYTIDAGI MEKANIK ZO'RIQISHGA CHIDAMLILIGI	18
Bekishev Allabergen Yergashevich, Yakubova Dilfuza Kuanishovna, Saidova Nozima Akkulovna	
ВЛИЯНИЕ ДЕМОГРАФИЧЕСКОЙ ДИНАМИКИ НА РАЗВИТИЕ СФЕРЫ УСЛУГ: ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ РЕГИОНОВ УЗБЕКИСТАНА.....	26
Мусаева Шоира Азимовна, Муйинжонов Хусейн Алишеревич	
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ КОМПАНИЙ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО АДАПТАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ	35
Габбарова Ильмира Володиевна	
BALAND BINOLAR FASADLARINI PARDOZLASH TEXNOLOGIYALARINI EKSPLOATATSION ISHONCHLILIK VA XIZMAT MUDDATINI UZAYTIRISH ASOSIDA OPTIMALLASHTIRISH.....	41
Amirov Shavkat Rahmatullayevich	
ИНТЕГРАЛЬНАЯ ОЦЕНКА УСТОЙЧИВОГО ЦИФРОВОГО РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	48
Усманова Азиза Баходировна	
PEREGONDAGI HARAКATNI BOSHQARISH TIZIMLARINI MIKROPROTSESSORLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRILGAN TUZILMAVIY SXEMASINI ISHLAB CHIQUISH.....	53
Xujamkulov Eldor G'ayratjon o'g'li	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	62
Alimova Dilafro'z Tohir qizii	
HUDUDLAR KESIMIDA AHOLI O'SISHINING BANDLIK DARAJASIGA TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH (O'ZBEKISTON MISOLIDA)	68
Xusniddinova Gulnoza Ulug'bek qizi	
QUYOSH FOTOELEKTRIK PANELLARI SAMARADORLIGIGA ATROF-MUHIT OMILLARI VA CHANGLANISHNING TA'SIRI HAMDA ULARNI KAMAYTIRISHGA QARATILGAN INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR.....	67
Botirov Bozorbek, Iskandarova Charos, Avazov Jonibek, Sultonov Abror	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHNING HOZIRGI HOLATI TAHLILI ..	74
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Sharipova Lobar Umrbek qizi	
INTERPOLATSION TIKLASH ALGORITMLARINING OCR ANIQLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	82
Aliyev Nodirbek Hamidullo o'g'li	
IKORXONALARDA KORPORATIV BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI VA INSTITUTSIONAL OMILLARI.....	89
Muxtorova Shaxlo Farxodovna	
O'ZBEKISTONDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARINI EKONOMETRIK PROGNOZLASH.....	101
Qo'ziboyev Behzod Hamidovich	
KPI-BASED PERFORMANCE MANAGEMENT AND ITS IMPACT ON EMPLOYEE PRODUCTIVITY	106
Sultanova Kamila Mukhtorali kizi	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	111
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	

MHXS STANDARTLARIGA O‘TISH: KORXONALAR UCHUN AMALIY MUAMMOLAR VA YECHIMLAR	117
Eshniyazova Yulduz Yuldashbayevna	
TURMUSH FAROVONLIGINI BAHOLASHNING KO‘P O‘LCHOVLI USULLARI VA MEZONLARI	123
Turdikulova Moxira Maxmasharifovna	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY-IQTISODIY IMPERATIVLARI	127
Kaxorova Zamira Safaraliyevna	
YENGIL SANOAT KORXONALARIDA RO‘Y BERISHI MUMKIN BO‘LGAN BAXTSIZ HODISALAR VA UNI BARTARAF ETISH CHORA-TADBIRLARI	132
Dehqonov Oyatillo Mansurbek o‘g‘li, Abduraxmanov Abdurashid Ataxanovich	
VTULKA DETALINI ISHLAB CHIQRISHDA SHTAMPLASH TEXNOLOGIK JARAYONINI ISHLAB CHIQISH...	143
Abdullayev Fatxulla, Xasanov Kamoliddin, Yolg‘ashova Madina, Jo‘rayev Muhiddin	
JAHON MOLIYAVIY TIZIMINING TRANSFORMATSIYASI.....	147
Qobilova Nodira Qayumjon qizi, Normurodov X.E.	
KORXONALARDA “TEJAMKOR ISHLAB CHIQRISH” KONSEPSIYASIDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	151
Mamasoliyev G‘ayratbek Maxamadyusupovich	
HUDUDIY BARQARORLIKNI TA‘MINLASHDA MAHSULOT EKSPORTINI DIVERSIFIKATSIYALASH YO‘LLARI.....	156
Mamadjanova Tuyg‘unoy Axmadjanovna	
PAXTA-TO‘QIMACHILIK KLASSTERLARIDA ISHLAB CHIQRISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ASOSIDA YUQORI QO‘SHILGAN QIYMATLI MAHSULOTLAR ULUSHINI KENGAYTIRISH	161
Yusupova Feruza Yo‘ldoshevna	
AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA MIKROLOYIHALARNING O‘RNI	166
Irgashev Anvar Farxodovich	
XALQARO KOMPANIYALARDA INNOVATSION BOSHQARUV TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	173
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОЦЕССА ДЕГРАДАЦИИ КОМПОНЕНТОВ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ МОДУЛЕЙ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ КЛИМАТИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ: ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОБЗОР	178
Дыскин Валерий Григорьевич, Курбанов Юнус Муртаза угли, Жубаназаров Ринат Шапагат Улы	
RIVOJLANGAN DAVLATLARDA CHIQINDILARNI QAYTA ISHLASH TIZIMINING INSTITUTSIONAL ASOSLARI	184
O‘tbosarov Abrorbek Adxamjon o‘g‘li	
DAVLAT ORGANLARI VA TASHKILOTLARI ICHKI AUDITORLARINING PROFESSIONAL AXLOQ QOIDALARINI ISHLAB CHIQRISH.....	189
Xamidova Zarifa Urol qizi	
AUDIT JARAYONIDA DALIL OLISH VA UNING MUAMMOLARI.....	196
Ro‘zmetov Mansur	
O‘ZBEKISTONDA IJTIMOYIY TURIZMNI QO‘LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMI VA ULARNING SAMARADORLIGI.....	200
Shaydulova Marjona Alisher qizi	
KORXONALARNING MOLIYAVIY HOLATINI IFODALOVCHI KO‘RSATKICHLAR VA ULARNING MOLIYAVIY TAHLILI AHAMIYATI.....	205
Rizoyev Farrux Hikmatilloevich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK SANOAT ZONALARIDA IQTISODIY SALOHİYATNI TAKOMILLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH MASALALARI.....	210
Turaboev Ibroxim Ismoil o‘g‘li	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG‘DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	215
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ В КОМПАНИЯХ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ В УСЛОВИЯХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ РЕФОРМ	225
Юсупов Зойиржон Ровшан угли, Жумаев Улуғбек Нодирбекович ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ КОМПАНИЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНЫХ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ.....	231
Тожалиев Шохрух Талип ўғли GAMES ARE A POWERFUL TOOL FOR IMPROVING LANGUAGE LEARNING	236
Kulakhmedova Gulnora Abdurahimovna O'ZBEKISTONDA TIJORAT BANKLARINING INNOVATSION XIZMATLARI ORQALI KAMBAG'ALLIKNI KAMAYTIRISH	241
Azlarova Aziza Axrorovna AVTOMOBIL SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH JARAYONLARINI BOSHQARISH VA RISKLARNI KAMAYTIRISH MEKANIZMLARI.....	248
Marufxanov Davron Hasanovich O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES VA YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING YANGI IMKONIYATLARI: 2026-YIL ISLOHOTLARI VA ISTIQBOLLARI.....	255
Isakjanova Saboxat Muhamedovna MINTAQA IQTISODIYOTI VA SANOATNING RIVOJLANISHI O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIKNING NAZARIY YONDASHUVLARI.....	263
Jalolova Muazzamxon Akbarjonovna DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISHNI JORIY ETISHDA ASOSIY MUAMMOLAR VA ULARNI HAL ETISH YO'LLARI.....	268
Anvar Deberdiyev RAQAMLI XIZMATLARNING O'ZBEKISTON TASHQI SAVDO BALANSIDAGI O'RNI	272
Latipova Shaxnoza Maxmudovna, Normurodova Zuhra Orzimurod qizi TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	278
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna IQTISODIY TIZIMDA TADBIRKORLIK VA TADBIRKORLIK QOBILiyATIGA YANGICHA YONDASHUV.....	283
Tadjiev Bexzod Umidjanovich OTMNI MOLIYAVIY TA'MINLASHNING INNOVATSION MOLIYAVIY MODELARI.....	290
Tuxliyev Bozor Karimovich TOG'-KON SANOATI KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIMLARNI RIVOJLANTIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	293
Abirova Nargizabonu TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA INNOVATSION LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	298
Ro'ziyeva Maftuna Yusufovna OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI KORXONALARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASHDA IQTISODIY KO'RSATKICHLAR DINAMIKASINING EMPIRIK TAHLILI	303
Sharipova Shahlo Istamovna METROLOGIYANING ILMIY-METODIK ASOSLARI VA UNING ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	308
Maxmudov Dostonbek Soyibjon o'g'li SANOAT KORXONALARIGA KIRITILGAN INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	312
Mirzakulova Risolat Musurmankulovna O'ZBEKISTONDA RAQAMLI DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	317
Ibragimova Saodat, Mirhamidova Dilorom, Shagaipova Gulchehra	

OLIY TA'LIM BITIRUVCHILARI SONINING JISMONIY SHAXSLAR DAROMAD SOLIG'IGA TA'SIRI VA INSON KAPITALI ORQALI IJTIMOYIY XARAJATLARNI BOSHQARISH.....	323
Primova Nigora Ikrom qizi	
GLOBAL BIZNESDA INNOVATSIYALARNING ROLI: YANGI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHGA STRATEGIK YONDASHUVLAR	331
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ELEKTRON TIJORAT BILAN SHUG'ULLANUVCHI KORXONALARDA MIJOZLAR QONIQLASH DARAJASI..	337
Aripov Ulug'bek Bahodirovich	
KICHIK BIZNESDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	341
Xakimov Akbar Anvarovich	
FOTOELEKTRIK TIZIM SAMARADORLIGIGA HARORAT, SOYALANISH VA DEGRADATSIYA OMILLARINING TA'SIRI.....	344
Majidova Maxliyo A'zam qizi	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG'DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	354
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	
STUDY OF THE INFLUENCE OF MEMBRANE REACTOR ON METHANE CONVERSION WITH WATER VAPOR AND CARBON OXIDE (IV).....	362
Umida Shabarova, Sugdiyana Abdurasulova	
ESG MANAGEMENT IN COMMERCIAL BANKS OF UZBEKISTAN: EVALUATION PRACTICES, KEY DETERMINANTS, AND STRATEGIC PRIORITIES.....	367
Sanemkhan Abdullaeva	
UMUMIY O'RTA TA'LIM MUASSASALARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STRATEGIK MENEJMENTNING O'RNI VA AHAMIYATI	375
Boymirzayev Doniyorbek Anvarjon o'g'li	
PEDAGOGIK MAHORATNI OSHIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH ORQALI TA'LIM JARAYONINI TAKOMILLASHTIRADIGAN PLATFORMA ISHLAB CHIQLASH	379
Salomov Shokirjon, Boboyev Shavkat, Normamatov Xayriddin	
ПОВЫШЕНИЕ ОГНЕСТОЙКОСТИ МАТЕРИАЛОВ НА ОСНОВЕ ВТОРИЧНОГО ПОЛИЭТИЛЕНА.....	386
Назаров Феруз, Назаров Фарход, Ахмедова Фазилат, Элмуродов Элгез, Янгибоев Асадбек	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION JARAYONLARNI JADALLASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	391
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Rasulov Akmal Xurshid o'g'li	
EKSPORT VA IMPORTDA TRANSPORT LOGISTIKASINING AHAMIYATI.....	397
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna, Bazarova Sevinch Salim qizi	
MADANIY MEROS OBYEKTLARINING TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDAGI STRATEGIK AHAMIYATI	403
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
EKSPORT VA IMPORTDA TRANSPORT LOGISTIKASINING AHAMIYATI.....	407
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna, Bazarova Sevinch Salim qizi	
XORAZM VILOYATINING IQTISODIY SALOHİYATI VA TRANSPORT INFRATUZILMASINING TARKIBI HAMDA JORIY HOLATI	411
Karimova Shaxnoza O'ktamovna	
TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	418
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA QISHLOQ JOYLARIDA TURIZM XIZMATLARI INFRATUZILMALARINI RIVOJLANTIRISH	423
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
AKTIVLAR QADRSIZLANISHI XARAJATLARINING MOLIYAVIY VA SOLIQ HISOBOTLARIGA TA'SIRI.....	427
Jarimbetov Ajiniyaz Kurbanbaevich	

MUHANDISLIK GEOMETRIYASI VA KOMPYUTER GRAFIKASI FANLARINI O'QITISHDA MULTIMEDIA VA INTERAKTIV TEXNOLOGIYALARNING TA'LIM NATIJALARIGA TA'SIRI: AUDIO VA VIDEOTEKNOLOGIYALAR IXTISOSLIGI MISOLIDA EMPIRIK TADQIQOT.....	430
Utkirova Mamura Faxriddin qizi	
HUDUDIY TADBIRKORLIK TIZIMIDA INVESTITSION RESURSLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING INSTITUTSIONAL VA EKONOMETRIK YONDASHUVLARI	436
Isakov Axmadali Esanbayevich	
MINTAQAVIY OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINING INNOVATSION RIVOJLANISHIGA INVESTITSION RESURSLARNING TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH	444
Abdunabiyev Sirojiddin G'anijon o'g'li	
XABAR ALMASHISHGA ASOSLANGAN MARKETINGDA ISTE'MOLCHILARNING SHAXSIY HAYOTINI KUTILMALARI	452
Raxmatova Sitora Shuxratjon qizi	
DAVLAT ISHTIROKIDAGI KORXONALARNI OPTIMALLASHTIRISH VA SOG'LOM RAQOBAT MUHITINI SHAKLLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT SEKTORINI INSTITUTSIONAL ISLOH QILISHNING QIYOSIY TAHLILI.....	461
Sharapov Umidjon Shavkatovich	
ZAMONAVIY SERVIS KOMPANIYALAR TANNARXINI ANIQLASHNING DOLZARB YO'NALISHLARI	471
Berdiyeva Dilfuza Axatovna	
NAVOIY VILOYATINING TURISTIK OBYEKTLARI VA ULARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI REKREATSION TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI TAHLILI	477
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	483
Alimova Dilafro'z Tohir qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TADBIRKORLIKNI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich	
QORAKO'L TERI JINGALAKLARINING TAKRORLANMAS KO'RINISHI VA XUSUSIYATLARI.....	492
Hakimova Sh.Q., Azimov J.Sh., Farmonov F.F.	
YOSH TADBIRKORLARNING STARTAP LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI	497
Koriev Orif Azizovich	
HUDUDLARDA OLIY TA'LIM VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	502
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Karimov Chuxmor Abdirashidovich	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIYAVIY HOLATI VA MOLIYAVIY NATIJALARI TAHLILI.....	507
Alimov Baxodir Batirovich	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI SIFATINI OSHIRISHNING IQTISODIY TAHLILI	513
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINING ROLI	516
Xodjimatom Maksudbek Ubaydullayevich	
MINTAQA TURIZM INDUSTRIYASINING IQTISODIY RIVOJLANISHI VA BOSHQARUV FAOLIYATLARI TAHLILI	520
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Ruziqulov Aziz Tuxtayevich	
TIJORAT BANKLARIDA FINTECH TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH ORQALI MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNI TA'MINLASH: NAZARIY YONDASHUV VA ISTIQBOLLAR	526
Nazarova Shohista Tolmas qizi	
METALLARGA BOSIM OSTIDA ISHLOV BERISH JARAYONLARINI RAQAMLI MODELLASHTIRISHNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARI	531
Xasanov Kamoliddin Akmal o'g'li, Abdullayev Fatxulla Sagdullayevich, Diyorov Salohiddin Farhod o'g'li, Jalolov Jafar Jamol o'g'li	

XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA PUL MABLAG'LARI HISOBINI MHHS ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH: USLUBIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	537
Umurzakov Dilshodbek Xakimovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI YASHIRIN IQTISODIYOTNI AMALGA OSHIRISHGA UNDOVCHI OMILLAR.....	543
Bobojonov Azimjon Akmal o'g'li	
MINTAQANING INVESTITSION SALOHİYATINI BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	548
Maxmudov Jasurbek Ergashevich	
BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI MUZEY OBYEKTINING SIG'IM TAHLILI: FAYZULLA XO'JAYEV UY-MUZEYI TAJRIBASIDA.....	553
Odilova Muattar Akram qizi, Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
MAMLAKATIMIZDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY VOSITALARDAN FOYDALANISHNING USTUVORLIKLARI.....	560
Turdiyeva Muqaddas Umarovna	
МОДЕЛЬ ЦИФРОВОГО ОБЪЕКТА ДЛЯ АНАЛИЗА КОМПЛЕКСНЫХ ЦИФРОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ОБЪЕКТОВ.....	565
Гулямов Шухрат, Шамсутдинова Винера, Караханова Алсу, Зайниддинова Зебинисо	
TIJORAT BANKLARINING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISHNING MOLIYAVIY MEKANIZMLARI	571
Yuldoshov Otabek Jovli o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING XALQARO KAPITAL BOZORLARIGA INTEGRATSIYASI VA INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISH MEKANIZMLARI.....	576
Ortiqov Sidiqjon Xolmurodovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSH SALOHİYATNI SHAKLLANTIRISH VA RAQOBAT USTUNLIKLARINI TA'MINLASH MEKANIZMLARI	583
Asenbaeva Aydaygul, Toshqulova Aziza	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIY TARAQQIYOTIGA TA'SIRI.....	587
Halimov Humoyunbek Tohirjon o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIY TARAQQIYOTIGA TA'SIRI.....	591
Halimov Humoyunbek Tohirjon o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
SCENARIO-BASED ECONOMETRIC EVALUATION OF REAL INVESTMENT EFFICIENCY IN SMALL BUSINESS ACTIVITIES.....	601
Otajanov Umid Abdullayevich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIY O'SISHNI RAG'BATLANTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	611
Iminoxunov Abdukoxor Abdivaitovich	
BANK 4.0 SHAROITIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING BANK BOSHQARUVI SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	619
Boltayev Zokirjon Otazarovich	
MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA SUV RESURSLARI SALOHİYATIDAN FOYDALANISH USULLARI.....	622
Sapayev Azamat Rustamovich	
ФИСКАЛЬНЫЕ ПРАВИЛА В СРЕДНЕСРОЧНОМ БЮДЖЕТНОМ ПЛАНИРОВАНИИ.....	626
Е.М. Соң	
BUXORO VILOYATINING YALPI HUDUDIY MAHSULOT DINAMIKASI VA UNING TARMOQ TUZILMASIDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLAR TAHLILI	631
Raxmonqulova Nafisa Olimjonovna	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	636
Raupov Shuxrat Soyibovich	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	636
Raupov Shuxrat Soyibovich	

O'ZBEKISTONDA "O'ZSUVA'TA'MINOT" AJ TIZIMI KORXONALARINI "YASHIL" MOLIYALASHTIRISHNI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDA JALB QILINGAN XUSUSIY INVESTITSIYALAR DINAMIKASINING IQTISODIY TAHLILI	652
Risqibekova Nozimaxon	
WAYS TO REDUCING POVERTY BY INCREASING INCOME: INSTITUTIONAL AND SOCIO-ECONOMIC MECHANISMS	657
Muxammedov Jasurbek Oллоberdi ugli, Ganiyev Muhammadjon Khalilovich	
QURILISH KORXONALARIDA XARAJATLARNI KLASSIFIKASIYA QILISH VA HISOBGA OLISH TIZIMI	663
Toshimov Azizbek Hakimovich	
MARKAZIY OSIYO DAVLATLARIDA SUV RESURSLARIDAN OQILONA FOYDALANISH.....	667
Jobborov Elmurod Normo'minovich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK BIZNESNING HUDUDIY IQTISODIYOT RIVOJLANISHIDAGI O'RNI...	672
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
HUDUDLARARO IQTISODIY NOMUTANOSIBLIK VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	677
Erkinova Dildora Ravshonbek qizi	
XORIJIY BANKLAR AMALIYOTIDA RISKLARNI VAHOLASH VA BOSHQARISH TAJRIBASI	683
Kudaybergenova Guzal Kuanishbayevna	
КОМПЛЕКСНЫЙ ПОДХОД К ПОВЫШЕНИЮ РАБОТОСПОСОБНОСТИ МЕТАЛЛОРЕЖУЩЕГО ИНСТРУМЕНТА ПРИ ОБРАБОТКЕ ТРУДНООБРАБАТЫВАЕМЫХ МАТЕРИАЛОВ.....	687
Желтухин Андрей Владимирович	
AUDITORLARNING PROFESSIONAL FIKR VA MULOHAZALARINI TAKOMILLASHTIRISHDA XALQARO ILG'OR TAJRIBALARNING AHAMIYATI	694
Parpiyev Jaxongir Ilhomjonovich	
SOVUTGICH QURILMASIDAGI KONDITSIONERDAN AJRALIB CHIQUADIGAN ISSIQLIKDAN MAHSULOTLARNI QURITISHDA FOYDALANISH	699
Nuritov Ikrom, Ibojeva Sevinch, Sultonmurodova Xurinis	
ORGANISATIONAL BEHAVIOR IN ENTERPRISES AND ITS IMPACT ON MANAGEMENT DECISION-MAKING: A REVIEW OF THEORIES	704
Djumanov A.A.	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINI RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLARI VA DOLZARB MUAMMOLARI	714
Taniyev Mirzoxid Xurramovich, Mannabova Madina Sunnatillo qizi	
MILLIY GO'SHT CHORVACHILIGINING INNOVATSION RIVOJLANISHIDA TASHKILY-IQTISODIY OMILLAR VA ULARNING SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	721
Kushakov Faxriddin Baxtiyarovich	
KORXONANING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISHDA XARAJATLAR MONITORINGINING ROLI.....	731
Urmanbekova Iroda Farxodovna	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA KADRLAR TAYYORLASH VA DUAL TA'LIM TIZIMI RIVOJI.....	738
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	
YANGI O'ZBEKISTONDA GILAMCHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISH MAQSADLARI VA ISTIQBOLLARI....	741
Musayeva Shoirazimovna	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ЖЕНСКОГО ТРУДА НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОЙ И ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ	746
Дониёрова Зухрабону Алишер кизи	
TRANSPORT LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING MAMLAKAT IQTISODIYOTI RIVOJIDAGI O'RNI	754
Abdusalikova Komila Abdusalikovna	

JAMOAT TRANSPORTI KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYALARINI AMALGA OSHIRISH USULLARI.....	758
Berdiyev Temur Azamatovich	
CHAKANA SAVDO KORXONALARIDA ELEKTRON TIJORAT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI.....	764
Safarov Baxtiyor Djurakulovich	
NAVOIY VILOYATI XATIRCHI TUMANIDA MAVJUD TURISTIK RESURSLARDAN ICHKI VA XALQARO TURIZMDA FOYDALANISH IMKONIYATLARI	769
Turayev Abduvoxid Kuldashovich	
RAQAMLI PLATFORMALARNI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARNING INKLUZIVLIGINI OSHIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	776
Azizbek Nusratov San'atillayevich	
MINERAL VA KIMYOVIY QO'SHIMCHALAR BILAN KOMPLEKS MODIFIKATSIYALASH ORQALI SEMENT MATRITSASI MUSTAHKAMLIGINI OSHIRISH.....	781
Turgaev Jambul Adilbaevich	
KICHIK BIZNES SOHASIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR TRANSFERINI TA'MINLASH OMILLARI VA ISTIQBOLLARI.....	787
Yodgorova Xalima To'liqinova	
WAYS TO IMPROVE PRICING POLICY MECHANISMS OF STATE-OWNED ENTERPRISES.....	792
Mavlonov Ozod Ulug'bekovich	
AN'ANAVIY VA SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN BOSHQARUV TIZIMLARINING QIYOSIY TAHLILI (MS1H1 SERVO MOTORI MISOLIDA)	798
Pirmatov Nurali Berdiyevich, Egamov Akmal Mamarasulovich, Mamarasulov Nodir Akmal o'g'li	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIYAVIY BARQARORLIK VA LIKVIDLIKNI BOSHQARUV HISOBIGA INTEGRATSIYALASH: KO'RSATKICHLAR TIZIMI, PROGNOZLASH VA ERTA OGOHLANTIRISH MEXANIZMI.....	803
Xojiboyev Muxiddin Shodimuxamedovich	
TAYYOR MAHSULOT QADRSIZLANISHI HISOBINI XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHTIRISH: ISHCHI SCHYOTLARINI JORIY ETISHNING METODIK ASOSLARI.....	808
Babakulova Matluba Kurbannazarovna	
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МЕДЕЛИ УПРАВЛЕНИЯ СИСТЕМОЙ РАБОТЫ В МАХАЛЛЯХ.....	812
Kosimjonov Nozimjon Kozimjonovich	
MINTAQALARNING BARQAROR IQTISODIY O'SISHIDA YASHIL IQTISODIYOT KONSEPSIYASINING AHAMIYATI: NAZARIY YONDASHUVLAR TAHLILI	815
Maxmudov Sobir Xudoyberdiyevich	
TURISTIK XIZMAT BOZORINING MOHIYATI, UNING VAZIFALARI VA MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	821
Payazov Murod Maqsudovich, Salimova Mumtozbeqim Jahongir qizi, Shahnoza Xudoyberdiyeva Davlatovna	
CHIGITLI PAXTA TARKIBIDAN YOT ARALASHMALARNI AJRATISH UCHUN QO'LLANILADIGAN TEXNOLOGIYALAR.....	825
Bozorov Dilmurod Bahromjon o'g'li, Jakparov Oltinboy Rustamjon o'g'li	
FEMALE ENTREPRENEURSHIP AND GREEN INITIATIVES: A CONCEPTUAL FRAMEWORK FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN	830
Abduxafizova Madinabonu Mirabbos qizi	
SOLIQ INSTRUMENTLARI ORQALI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	834
Akbarov Abdulhamid Akmal o'g'li, Ahrorqulov Jonibek Otabek o'g'li	
O'ZBEKISTONDA SANOAT ISHLAB CHIQRISHI KONSENTRATSIYASINING HUDUDIY TAHLILI: VILOYATLAR VA MAXSUS IQTISODIY ZONALAR BO'YICHA HERFINDAHL-HIRSCHMAN INDEKSI	839
Anvarxonov Abdulatifxon Jamshidxon o'g'li	

CHARM-POYABZAL SANOATI TARMOG'INING RIVOJLANISHI VA O'ZIGA XOS JIHATLARI TO'G'RISIDA.....	847
Azimova Feruza Payziyevna, O. Maxmudov	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOG'INING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA RESURS EHTIYOJLARI.....	852
Arziqulova Oybarchin Eshquvat qizi	
KADRLAR SALOHİYATINI OSHIRISHGA YO'NALTIRILGAN TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISH.....	858
Xo'jaqulov Bobur Rustam o'g'li	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA KREDITLASH TIZIMINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	864
Tajimuratova Nelufar Vays qizi	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BAHOLASHNING EKONOMETRIK MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	871
Normamatova Sitara Nozim qizi, Raxmanov Mexridin Sindarovich	
BAHOLANGAN RISKLARGA NISBATAN AUDITORNING HATTI-HARAKATLARI	876
A.Z.Avlokulov	
QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARIDA DAVLAT SUBSIDİYALARIDAN SAMARALI FOYDALANISH VA MOLIYAVIY HISOBOTDA OCHIB BERISHNI TAKOMILLASHTIRISH	880
Qadamov Mirzobek Ulug'bek o'g'li	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	885
Мухторов М. Н., Каримова А. М.	
FIZIK XAVFSIZLIK NAZORATI VA UNI ISPY DASTURI ASOSIDA MONITORING QILISH.....	892
Usmanbayev Doniyorbek Shuxratovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH JARAYONIDA STRATEGIK MENEJMENTNING AHAMIYATI	902
Bazarbaeva Dildora Ekramjon qizi, Koshanov Abdimurat Azat uli	
KALSIYLANGAN SODA ISHLAB CHIQRISHDA TEXNOLOGIK PARAMETRLARNI METROLOGIK TA'MINLASHNING AHAMIYATI	910
Ametova Biybisuliu Xamidullaevna, Ametov Quanishbay Xamidullaevich	
ЛЬГОТЫ ПО ПРЯМЫМ И КОСВЕННЫМ НАЛОГАМ И ИХ ГАРМОНИЧНОЕ СООТНОШЕНИЕ	915
Фаттоев Олимжон Гайрат ўғли	
O'ZBEKISTONDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI QO'LLAB-QUVVATLASHNING KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDAGI INSTITUTSIONAL MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	920
Ulashova Zarnigor Botirali qizi	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH.....	925
Abduraxmonov Valijon G'ofurovich, Yusupova Dilnigor A'zamjon qizi	
IQTISODIY TIZIMDA RISK VA UNING XUSUSIYATLARI TAHLILI.....	929
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
INSON KAPITALIGA INVESTITSİYALARNI JALB QILISHNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	937
Zayniddinov Aloviddin Zayniddin o'g'li	
SOLIQ NAZORATINING AMALIYOTDAGI SAMARADORLIK JIHATLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	945
Nizomxonov Elbekxon Erkinxon o'g'li	
FISKAL MEKANIZMLARNING HUDUDIY RIVOJLANISHGA TA'SIR ETISH XUSUSIYATLARI.....	950
Ne'matov Ne'matulla Erkinboyevich	
ФИСКАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА: ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	955
Воронин Сергей Анатольевич, Ахмедова Фазилат Жураевна	
IMPROVING EMPLOYEE MOTIVATION AND DEVELOPING AN EFFECTIVE INCENTIVE SYSTEM IN HUMAN RESOURCE MANAGEMENT.....	962
Makhmudov Sunnatjon Abdujabbor ugli, Ashurova Jasmina Jo'ra kizi	

O'ZBEKISTONDA KO'P POG'ONALI PENSIYA TIZIMIGA O'TISHNING EKONOMETRIK TAHLILI VA MOLIVAVIY BARQARORLIK MODELLARI	966
Mamatqulova Yayra Dilmurod qizi	
SANOAT KORXONALARIDA IQTISODIY O'SISHNING TASHKILIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	971
Astanayev Kulmakhammat Sanayevich	
JAHON IQTISODIYOTINING GLOBALLASHUV OMILLARI VA BOSQICHLARI	977
Abdullayeva Zulfiya Izzatovna	
ISHLAB CHIQRISH KORXONALARIDA JUST-IN-TIME TIZIMIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI	981
Mahmudov Sunnatjon Abdujabbor o'g'li	
KORXONALARDA ASOSIY FAOLIYAT XARAJATLARINING AUDITINI AMALGA OSHIRISH XUSUSIYATLARI	986
Djumayeva Guzal Axtamovna, Sag'dullayev Abdullo Valijon o'g'li	
XOM ASHYO VA MATERIALLAR AUDITINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	990
Qo'ziyeva Maftuna Otabek qizi, Rafikova Aziza Xurshid qizi	
AHOLI TURMUSH SIFATINI OSHIRISH VA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDA MEHNAT RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING O'RNI (Navoiy viloyati misolida)	994
O'roqov Mamurali Odil o'g'li	
INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA GENERATIV SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ORQALI BO'LAJAK MUHANDISLARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1000
Ibragimov Suxrob Latifovich	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA STRATEGIK BOSHQARUVNI TADQIQ ETISHNING ZAMONAVIY METODOLOGIK YONDASHUVLARI.....	1004
Ismailova Nilufar Sabitdjanovna	
СРАВНЕНИЕ МЕТОДОВ ФОРМОВКИ ТРУБ СРЕДНЕГО И БОЛЬШОГО ДИАМЕТРА	1010
Юсупов А.А., Райимкулов С.Х.	
TURIZM XIZMATLARINING RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDAGI RIVOJLANISH DARAJASINI BAHOLASH.....	1015
Qodirov Farrux Ergash o'g'li, Musirmanov Shohboz Usmon o'g'li	
DAVLAT GRANTLARI TANLOVLARINI SHAKLLANTIRISHDA KO'P BOSQICHLI IJTIMOYIY MASLAHATLASHUV VA RAQAMLI JAMOATCHILIK ISHTIROKI MEXANIZMINING AHAMIYATI.....	1020
Xasanov Jahongir Botir o'g'li	
PAHTA XOM ASHYOSINI CHUQUR QAYTA ISHLASH ORQALI QO'SHIMCHA QIYMAT YARATISH.....	1025
Abdullayev Hamidulla Abdug'ani o'g'li, Sayitbayev Shermirza Datkamirzayevich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RAQAMLASHTIRISH ORQALI SAMARADORLIKNI OSHIRISH MEXANIZMLARI	1030
Usmonov Maxsud Tulqin o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДОЛОГИИ ОЦЕНКИ И АНАЛИЗА ПОКАЗАТЕЛЕЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ СФЕРЫ УСЛУГ В УСЛОВИЯХ «ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ»	1036
Хайдарова Дилдора Жахонгир кизи	
ТЕОРИЯ ОРГАНИЗАЦИИ ИСЛАМСКОГО СТРАХОВАНИЯ И ЕГО СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ НА ПРИМЕРЕ БЛИЖНЕВОСТОЧНЫХ СТРАН.....	1040
Гаффоров Шухрат Насриевич	
BANKLARDA ICHKI NAZORAT TIZIMI SAMARADORLIGINING MOLIVAVIY BARQARORLIKKA TA'SIRI.....	1047
Nurmuxammedov Abdijabbar Yunusovich	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BAHOLASHNING EKONOMETRIK MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1054
Normamatova Sitara Nozim qizi, Raxmanov Mexridin Sindarovich	

JAHON SAVDO TASHKILOTI TALABLARI DOIRASIDA MAMLAKATIMIZ KORXONALARINING XALQARO RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH XUSUSIYATLARI.....	1059
Masharipova Manzura Alimbayevna	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSIYALARNING AHAMIYATI....	1067
Dusmatov Begmuxammad Olimjonovich, Mirzaahmedov Mirziyo Ulug'bek o'g'li	
XO'JALIK YURITUVCHI BIZNES SUBYEKTLARI BIZNES MUHITI RIVOJLANISHIGA DAVLATNING TA'SIRI..	1072
Hazratov Abror Panjiyevich, Muratkulov Xumoyun Dilshodovich	
YASHIL XIZMATLAR SOHASINING MOHIYATI, IJTIMOY-IQTISODIY FUNKSIYASI VA BARQAROR RIVOJLANISHDAGI O'RNI	1077
Y.M. Xalikov	
ASALARICHILIK XO'JALIKLARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING XUSUSIYATLARI	1085
Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	1091
Мухторов М. Н., Каримова А. М.	
«HR BUSINESS PARTNER» КАК ИНСТРУМЕНТ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ ПЕРСОНАЛОМ: ОПЫТ УЗБЕКИСТАНА	1098
Дониерова Фотимабону Алишер қизи	
KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARI UCHUN REAL VAQT REJIMIDA DINAMIK RISK-PROFILGA ASOSLANGAN KREDIT LAYOQATINI BAHOLASHNING ADAPTIV MODELI (DRP-KREDIT MODELI)...	1109
Hamroyeva Sabina Ismoil qizi, Ismailov Dilshod Anvarjonovich	
QISHLOQ HUDUDLARIDA AGROBIZNES TUZILMALARINI RIVOJLANTIRISH BORASIDAGI XORIJIY TAJRIBA VA UN DAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI.....	1115
Yoqubjonov Ibrohim G'olibjon o'g'li	
INFLYASIYA VA BUDJET XARAJATLARI: ASOSIY BOG'LIQLIKLAR.....	1118
Izbosarov Bobur Baxriddinovich, Umirov Sherzod Baxriddinovich	
KICHIK BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASHDA SOLIQ SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	1124
Bakirov Kobiljon Mamatyusupovich	
АНАЛИЗ РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ УСЛУГ В УЗБЕКИСТАНЕ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ЭКОНОМИКИ.....	1128
Уктамов Альберт Жасурович Bakirov Kobiljon Mamatyusupovich	
КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ КОМПЛЕКСНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ: СНИЖЕНИЕ РИСКОВ, УКРЕПЛЕНИЕ КАПИТАЛЬНОЙ БАЗЫ И ЛИБЕРАЛИЗАЦИЯ АКТИВОВ.....	1135
Эгамова Махфурат Эсановна	
ФАЗООБРАЗОВАНИЕ И ФИЗИКО-ХИМИЧЕСКИЕ СВОЙСТВА МАГНИЕВОГО ОКСИХЛОРИДНОГО ЦЕМЕНТА, СИНТЕЗИРОВАННОГО ИЗ КАУСТИЧЕСКОГО ДОЛОМИТА.....	1141
Абылова Амина, Сайпов Абат, Бекбосынова Рысгул, Абылов Женис	
HUDUDLARDA MADANIY TURIZM XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING BOSHQARUV USULLARI	1150
Shohruzbek Ruziyev	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA SIRKULYAR IQTISODIYOT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI	1156
Xalikulova Gulzada Tojimuratovna, Kuziyeva Nargiza Ramazanovna	
MARKAZIY OSIYODA SUN'IY INTELLEKTNING KICHIK VA O'RTA BIZNES SAMARADORLIGIGA TA'SIRI.....	1162
Kodirova Samira Kamol qizi	

MEHNAT SHARTNOMASI ASOSIDA FAOLIYAT YURITUVCHI QO'RIQLASH DEPARTAMENTI TIZIMIDAGI IDORAVIY HARBIYLASHTIRILGAN QO'RIQLASH VA IDORAVIY QOROVULLIK BO'LINMALARI ISHCHI-XIZMATCHILARIGA DAVLAT IJTIMOIIY SUG'URTASINI TATBIQ ETISHNING HUQUQIY-IQTISODIY JIHATLARI	1169
Salimbayev Mirsohibjon Mirsodiq o'g'li	
RAQOBATBARDOSHLIK NAZARIYALARINING EVOLYUTSIYASI VA HUDUDIIY USTUNLIKLARNING INSTITUTSIONAL ASOSLARI	1175
Sattorov Quvonchbek Shoxzamonovich	
O'ZBEKISTONDA BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA "YASHIL" TEXNOLOGIYALARINING O'RNI VA ISTIQBOLLARI	1181
Kazakova Zulayho, Saida'zamova Nilufar, Isroilov Shohruh	
YASHIL LOGISTIKA VA TRANSPORT TIZIMI TRANSFORMATSIYASI ORQALI BARQAROR MAKROIQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASHNING ILMIIY-USLUBIIY ASOSLARI.....	1186
Jalolova Madina Shopo'lat qizi	
ПОВЫШЕНИЕ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ДИВИДЕНДНОЙ ПОЛИТИКИ В КОМПАНИЯХ УЗБЕКИСТАНА	1192
Шермухамедов Акмал Комилжонович	
KICHIK BIZNESDA CHIQINDILARNI QAYTA ISHLASH TEXNOLOGIYALARINING IQTISODIY SAMARASI.....	1198
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich, Muhammadjonova Iroda Bahodir qizi	
KIYIM DIZAYNIDA ESTETIK VA FUNKSIONALLIK UYG'UNLIGI.....	1202
Ergasheva Rashida Abdug'aniyevna	
K-SURE JANUBIIY KOREYA EKSPORTINI QO'LLAB-QUVVATLASH BO'YICHA ASOSIIY DAVLAT MUASSASASI SIFATIDA.....	1205
Umarov Xasan Sunnatullaevich	
MAXSUS IQTISODIY ZONALARDA RAQAMLI SOLIQ MA'MURIYATCHILIGINI SHAKLLANTIRISHNING KONSEPTUAL MODELII	1210
To'rayeva Nafisa Odiljonovna	
SANOAT KORXONALARIDA IQTISODIY O'SISHNING TASHKILIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1215
Astanayev Kulmaxammat Sanayevich	
RESURSGA ASOSLANGAN YONDASHUV ASOSIDA SANOAT KORXONALARI RAQOBAT USTUNLIGINI SHAKLLANTIRISH YO'LLARI	1221
Jalolov Abbasxon Ravshaxon o'g'li	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA KUZATUV KENGASHI FAOLIYATINING SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ZAMONAVIIY MEXANIZMLARI.....	1228
Ashurov Furkatjon Shuxratovich	
NORASMIY BANDLIKNI QISQARTIRISH VA AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISHDA O'ZINI O'ZI BAND QILISHNING AHAMIYATI	1233
Sabirov Mirza Qilichbayevich	
Zararli dasturiiy ta'minotni aniqlash va tahlil qilishda neyron tarmoqlardan foydalanish imkoniyatlari.....	1238
Nuratdinov Xushnid Begzadovich, Erejepov Kewlimjay Kaymatdinovich	
O'ZBEKISTON KORXONALARIDA INVESTITSIIYA FAOLIYATINING ZAMONAVIIY HOLATI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	1244
No'monjonova Muazzam Mahbubjon qizi	
BUDJET TASHKILOTLARIDA ICHKI AUDIT METODOLOGIYASINI SHAKLLANTIRUVCHI TAMOIYILLAR VA YONDASHUVLAR.....	1250
Saitmuratov Saitmuarat Masharip o'g'li	
ASINXRON MOTORLARNING NOSIMMETRIK REJIMLARINI NAZORAT QILISH VA BOSHQARISH TIZIMLARI UCHUN EKSPERIMENTAL TADQIQOTLAR METODIKASINI ISHLAB CHIQISH.....	1255
Tojimurodov Dilshodbek Dilmurodjon o'g'li	

ASINXRON MOTORLARNING NOSIMMETRIK REJIMLARINI NAZORAT QILISH VA BOSHQARISH TIZIMLARI UCHUN EKSPERIMENTAL TADQIQOTLAR METODIKASINI ISHLAB CHIQISH

Tojimurodov Dilshodbek Dilmurodjon o'g'li

Farg'ona davlat texnika universiteti tayanch doktoranti

E-mail: dilshodbektojimurodov@gmail.com

Tel.: +998 95 883 76 56

Annotatsiya. Uch fazali asinxron motorlarning nosimmetrik ish rejimlarida faoliyat yuritishi ularning texnik holati, energiya samaradorligi va ekspluatatsion ishonchligiga sezilarli ta'sir ko'rsatuvchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Elektr ta'minoti tizimlarida fazalararo kuchlanish nosimmetriyasi hamda yuklamalarning notekis taqsimlanishi kuzatiladigan sharoitlarda motorlarning barqaror va samarali ishlashini ta'minlash dolzarb ilmiy-amaliy vazifalardan biridir. Mazkur tadqiqotning maqsadi nosimmetrik ish rejimlarida asinxron motorlarni nazorat qilish va boshqarish tizimlari eksperimentlarini amalga oshirish uchun zamonaviy eksperimental metodikani ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqot doirasida uch fazali asinxron motor asosida laboratoriya eksperimental stendi shakllantirilib, faza kuchlanishlari, toklar, aylanish tezligi, harorat hamda energiya ko'rsatkichlarini real vaqt rejimida monitoring qilish yondashuvi ishlab chiqildi. Nosimmetriya darajasini baholashda simmetrik tashkil etuvchilar usuli va kuchlanish nosimmetriyasi koeffitsiyenti asosida kompleks tahlil amalga oshirildi. Shuningdek, aniqlangan nosimmetriya darajasiga mos ravishda ogohlantirish hamda himoya boshqaruv qarorlarini shakllantirishga xizmat qiluvchi algoritmik yondashuv taklif etildi.

Ishlab chiqilgan eksperimental metodika nosimmetrik rejimlarning asinxron motorlarning samaradorligi, qizish jarayonlari va energiya ko'rsatkichlariga ta'sirini aniq baholash imkonini beradi. Natijalar sanoat elektr yuritmalarida monitoring, diagnostika va himoya tizimlarini yanada takomillashtirish, ularning ishonchligi va energiya samaradorligini oshirish uchun amaliy asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Kalit so'zlar: asinxron motor, nosimmetrik ish rejimi, kuchlanish nosimmetriyasi, eksperimental metodika, monitoring, nazorat tizimi, boshqaruv algoritmi, simmetrik tashkil etuvchilar, energiya samaradorligi, elektr yuritma.

Аннотация. Работа трехфазных асинхронных двигателей в несимметричных режимах является одним из важных факторов, оказывающих существенное влияние на их техническое состояние, энергоэффективность и эксплуатационную надежность. В условиях наличия межфазной несимметрии напряжений и неравномерного распределения нагрузок в системах электроснабжения обеспечение устойчивой и эффективной работы двигателей остается актуальной научно-практической задачей.

Целью данного исследования является разработка экспериментальной методики для проведения экспериментов по контролю и управлению асинхронными двигателями в несимметричных режимах работы. В рамках исследования был сформирован лабораторный экспериментальный стенд на базе трехфазного асинхронного двигателя, а также разработан подход к мониторингу фазных напряжений, токов, скорости вращения, температуры и энергетических показателей в режиме реального времени.

Для оценки степени несимметрии был проведен комплексный анализ на основе метода симметричных составляющих и коэффициента несимметрии напряжений. Кроме того, предложен алгоритмический подход к формированию предупреждающих и защитных управляющих решений в зависимости от выявленного уровня несимметрии.

Разработанная экспериментальная методика позволяет количественно оценивать влияние несимметричных режимов на эффективность работы асинхронного двигателя, процессы нагрева и энергетические показатели. Полученные результаты могут служить практической основой для совершенствования систем мониторинга, диагностики и защиты промышленных электроприводов, а также повышения их надежности и энергоэффективности.

Ключевые слова: асинхронный двигатель, несимметричный режим работы, несимметрия напряжений, экспериментальная методика, мониторинг, система контроля, алгоритм управления, симметричные составляющие, энергоэффективность, электропривод.

Abstract. The operation of three-phase induction motors under unbalanced conditions is one of the significant factors affecting their technical condition, energy efficiency, and operational reliability. Ensuring stable and efficient motor performance under conditions of voltage unbalance and uneven load distribution in power supply systems remains an important scientific and practical challenge.

The purpose of this study is to develop an experimental methodology for conducting control and monitoring experiments on induction motors operating under unbalanced conditions. Within the scope of the research, a laboratory experimental test bench based on a three-phase induction motor was established, and a real-time monitoring approach was developed for measuring phase voltages, currents, rotational speed, temperature, and energy performance indicators.

To evaluate the degree of unbalance, a comprehensive analysis was carried out using the symmetrical components method and the voltage unbalance factor. In addition, an algorithmic approach was proposed for generating warning and protective control decisions according to the identified level of unbalance.

The developed experimental methodology makes it possible to quantitatively assess the impact of unbalanced operating conditions on induction motor efficiency, thermal behavior, and energy performance. The obtained results can serve as a practical basis for improving monitoring, diagnostic, and protection systems in industrial electric drives, as well as enhancing their reliability and energy efficiency.

Keywords: induction motor, unbalanced operating condition, voltage unbalance, experimental methodology, monitoring, control system, control algorithm, symmetrical components, energy efficiency, electric drive.

KIRISH

Elektr energiyasidan foydalanish samaradorligini oshirish va sanoat elektr yuritmalarining ekspluatatsion ishonchligini ta'minlash zamonaviy energetika hamda elektrotexnika sohasidagi ustuvor yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Sanoat korxonalari, nasos stansiyalari, ventilyatsiya tizimlari va texnologik ishlab chiqarish jarayonlarida elektr energiyasi iste'molining asosiy qismi elektr motorlari hissasiga to'g'ri keladi. Shu sababli elektr motorlarining energiya samaradorligini oshirish, texnik holatini monitoring qilish hamda ularning ishlash ko'rsatkichlarini optimallashtirish masalalari muhim ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etmoqda.

Uch fazali asinxron motorlar oddiy konstruksiya, yuqori ishonchlik va ekspluatatsion qulayliklari sababli eng keng qo'llaniladigan elektr yuritmalardan biri hisoblanadi. Elektr ta'minoti tizimlarida yuzaga keladigan fazalararo kuchlanish nosimmetriyasi, yuklamalarning notekis taqsimlanishi, elektr uzatish liniyalari parametrlarining farqlanishi hamda avariya rejimlar sharoitida motorlarning ish jarayonlarini chuqur o'rganish va samarali boshqarish imkoniyatlari kengayib bormoqda. Nosimmetrik kuchlanish sharoitida asinxron motorlarda manfiy ketma-ketlik komponentalari hosil bo'lib, rotor aylanishiga qarama-qarshi yo'nalgan magnit maydon yuzaga keladi. Ushbu jarayonlarni tahlil qilish elektromagnit momentning dinamik xususiyatlarini, energiya almashinuvi jarayonlarini hamda issiqlik rejimlarini yanada mukammal baholash imkonini beradi. Natijada motorlarning energiya samaradorligini oshirish, texnik xizmat ko'rsatish sifatini yaxshilash va ularning uzoq muddatli ishonchli ishlashini ta'minlash bo'yicha samarali yechimlarni ishlab chiqish imkoniyati yaratiladi.

Xalqaro standartlar va texnik tavsiyalarda kuchlanish nosimmetriyasining elektr motorlar ishlashiga ta'siri qayd etilgan bo'lib, nosimmetrik rejimlarni nazorat qilish va monitoring qilishning muhimligi alohida ta'kidlangan.

So'nggi yillarda nosimmetrik kuchlanishning asinxron motorlar ishlashiga ta'sirini o'rganishga bag'ishlangan ko'plab ilmiy tadqiqotlar amalga oshirilgan. Xususan, ayrim ishlarda kuchlanish nosimmetriyasi motor samaradorligi va energetik ko'rsatkichlariga ta'siri baholangan bo'lsa, boshqa tadqiqotlarda qizish jarayonlari, momentning dinamik xususiyatlari hamda yuklama ostidagi ekspluatatsion ko'rsatkichlar tahlil qilingan. Shuningdek, kuchlanish nosimmetriyasi va garmonik buzilishlarning birgalikdagi ta'sirini o'rganish orqali motorlarning ish samaradorligini oshirish hamda energiya yo'qotishlarini kamaytirish imkoniyatlari aniqlangan.

Mavjud ilmiy tadqiqotlar natijalari nosimmetrik ish sharoitida asinxron motor parametrlarini real vaqt rejimida monitoring qilish, nosimmetriya darajasini baholash hamda himoya va boshqaruv qarorlarini shakllantirish bo'yicha yanada mukammal eksperimental metodikalarni ishlab chiqish uchun mustahkam ilmiy asos yaratmoqda. Ushbu yo'nalishda olib borilayotgan izlanishlar asinxron motorlarning nosimmetrik ish rejimlarida nazorat va boshqaruv tizimlarini yanada takomillashtirish imkonini beradi.

Ayniqsa, eksperimental tadqiqotlarni o'tkazish jarayonida monitoring parametrlarini tanlash, nosimmetriya ko'rsatkichlarini aniqlash hamda aniqlangan holatlarga mos boshqaruv qarorlarini shakllantirish mexanizmlarini yagona tizimga integratsiyalash muhim ilmiy vazifa hisoblanadi. Mazkur yondashuv sanoat elektr yuritmalarida monitoring, diagnostika va himoya tizimlarining samaradorligini oshirish, energiya resurslaridan oqilona foydalanish hamda elektr qurilmalarining ekspluatatsion ishonchligini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Asinxron motorlarning nosimmetrik kuchlanish sharoitidagi ishlash xususiyatlarini o'rganish uzoq yillardan buyon elektrotexnika va energetika sohasidagi ustuvor ilmiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Mazkur yo'nalishdagi tadqiqotlar kuchlanish nosimmetriyasining motor samaradorligi, issiqlik rejimlari, elektromagnit moment, energiya ko'rsatkichlari hamda ekspluatatsion ishonchlilikka ta'sirini chuqur tahlil qilish va ularni yanada takomillashtirish imkoniyatlarini aniqlashga qaratilgan.

Nosimmetrik kuchlanishning asinxron motor ishlashiga ta'siri bo'yicha muhim ishlardan biri Lee tomonidan amalga oshirilgan bo'lib, tadqiqotda bir xil nosimmetriya koeffitsientiga ega bo'lgan turli kuchlanish holatlarining motor samaradorligi, quvvat koeffitsienti va harorat rejimiga ta'siri eksperimental ravishda o'rganilgan [1]. Tadqiqot natijalari kuchlanish nosimmetriyasining motorlarning energetik va issiqlik ko'rsatkichlarini baholashda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatgan hamda motor holatini yanada aniqroq tahlil qilish uchun qo'shimcha diagnostik parametrlarni qo'llash imkoniyatlarini asoslab bergan [1]. Keyingi tadqiqotlarda ushbu ilmiy natijalar rivojlantirilib, kuchlanish nosimmetriyasi natijasida hosil bo'ladigan manfiy ketma-ketlik komponentalarining motor ichidagi elektromagnit jarayonlarga ta'siri batafsil yoritilgan [2].

Wang tomonidan olib borilgan tadqiqotda uch fazali kuchlanish nosimmetriyasining asinxron motor ishlashiga ta'siri murakkab kuchlanish nosimmetriyasi koeffitsienti (Complex Voltage Unbalance Factor – CVUF) yordamida tahlil qilingan [3]. Tadqiqot natijalari nosimmetriya burchagining motor parametrlariga sezilarli ta'sir ko'rsatishini aniqlab, kuchlanish nosimmetriyasini baholashda amplituda va faza parametrlarini kompleks ravishda hisobga olish yanada yuqori aniqlikdagi natijalarni ta'minlashini ko'rsatgan [3].

Pillay va hammualliflar tomonidan o'tkazilgan tadqiqotda nosimmetrik kuchlanish hamda kuchlanish darajasining o'zgarishi sharoitida asinxron motorlarning ish rejimlarini optimallashtirish masalalari tahlil qilingan [4]. Mualliflar motorlarning issiqlik holatini samarali nazorat qilish va mos himoya strategiyalarini qo'llash orqali ularning ishonchli hamda barqaror ishlashini ta'minlash mumkinligini ilmiy jihatdan asoslab berganlar [4].

Faiz, Ebrahimpour va Pillay tomonidan uch fazali qisqa tutashgan rotorli asinxron motorlarning nosimmetrik kuchlanish ostidagi barqaror ish rejimi o'rganilgan [5]. Tadqiqot natijalari nosimmetriya darajasi o'zgariganda toklarning taqsimlanishi va energetik jarayonlarning xususiyatlari ham o'zgarishini ko'rsatgan hamda motorlarning ekspluatatsion parametrlarini optimallashtirish va samarali boshqarish imkoniyatlarini yoritib bergan [5].

Tahlil qilingan ilmiy manbalar shuni ko'rsatadiki, nosimmetrik ish rejimlarini chuqur o'rganish asinxron motorlarning energiya samaradorligini oshirish, monitoring va diagnostika tizimlarini takomillashtirish hamda zamonaviy boshqaruv algoritmlarini ishlab chiqish uchun keng ilmiy va amaliy imkoniyatlar yaratadi. Shu bilan birga, real vaqt rejimida monitoring, nosimmetriya darajasini baholash va boshqaruv qarorlarini shakllantirishni yagona eksperimental metodika asosida integratsiyalash istiqbolli ilmiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi.

Boshqa tadqiqotlarda kuchlanish nosimmetriyasi bilan birga garmonik buzilishlarning asinxron motorlarga ta'siri ko'rib chiqilgan bo'lib, ushbu omillarning birgalikdagi ta'siri motorlarda yuz beradigan elektromagnit, energetik va issiqlik jarayonlarini yanada chuqurroq tahlil qilish imkonini bergan [6]. Tadqiqot natijalari momentning dinamik xususiyatlari, energiya samaradorligi hamda issiqlik rejimlarini kompleks baholash uchun zamonaviy yondashuvlardan foydalanish muhimligini ko'rsatgan [6].

Shu bilan birga, nosimmetrik kuchlanish ta'sirida motorlarni himoyalash bo'yicha dastlabki ilmiy yondashuvlar Cummings va hammualliflari tomonidan taklif etilgan bo'lib, unda himoya algoritmlarini shakllantirishning asosiy tamoyillari ishlab chiqilgan [7]. Mazkur tadqiqotlar keyinchalik monitoring, diagnostika va himoya tizimlarini yanada rivojlantirish uchun muhim ilmiy-metodik asos bo'lib xizmat qilgan [7].

Xalqaro standartlarda ham nosimmetrik kuchlanishning asinxron motorlar ishlashiga ta'siri alohida e'tibor qaratilgan yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Xususan, IEC 60034-26 standartida nosimmetrik kuchlanishning induksion motorlarning harorat rejimi va ekspluatatsion ko'rsatkichlariga ta'sirini hisobga olish tavsiya etilgan [8]. NEMA standartlarida esa ruxsat etilgan kuchlanish nosimmetriyasi chegaralari hamda motorlarni samarali yuklash bo'yicha amaliy tavsiyalar keltirilgan [9]. Ushbu me'yoriy hujjatlar elektr yuritmalarining energiya samaradorligi, ishonchliligi va uzoq muddatli barqaror ishlashini ta'minlashga xizmat qiluvchi muhim asoslardan biri hisoblanadi.

Tahlil qilingan ilmiy manbalar nosimmetrik rejimlarning asinxron motorlar ishlashiga ta'sirini baholash bo'yicha salmoqli ilmiy natijalar shakllanganligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, zamonaviy raqamli texnologiyalar va monitoring vositalarining rivojlanishi nosimmetrik ish sharoitlarida asinxron motor parametrlarini real vaqt rejimida kuzatish, nosimmetriya darajasini aniqlash hamda ushbu ma'lumotlar asosida nazorat va himoya boshqaruv qarorlarini shakllantirish imkoniyatlarini yanada kengaytirmoqda.

Mazkur yo'nalishdagi tadqiqotlarni rivojlantirish eksperimental tadqiqotlarni tashkil etish, monitoring parametrlarini asosli tanlash va boshqaruv algoritmlarini yagona tizimga integratsiyalash uchun mustahkam ilmiy asos yaratadi. Natijada asinxron motorlarning energiya samaradorligini oshirish, ekspluatatsion ishonchliligini

mustahkamlash hamda monitoring va diagnostika tizimlarining funksional imkoniyatlarini kengaytirish bo'yicha samarali yechimlarni ishlab chiqish imkoniyati yaratiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda nosimmetrik ish rejimlarida asinxron motorlarni nazorat qilish va boshqarish tizimlari eksperimentlarini amalga oshirish uchun kompleks eksperimental metodika ishlab chiqildi. Taklif etilgan metodika nosimmetrik kuchlanish sharoitida asinxron motorning energetik va ekspluatatsion parametrlarini real vaqt rejimida yuqori aniqlikda kuzatish, nosimmetriya darajasini baholash hamda monitoring natijalari asosida samarali boshqaruv qarorlarini shakllantirish imkonini beradi.

Tadqiqot obyekti sifatida uch fazali qisqa tutashgan rotorli asinxron motor tanlandi. Eksperimental tadqiqotlar zamonaviy laboratoriya stendi asosida tashkil etildi. Stend tarkibiga asinxron motor, boshqariladigan uch fazali elektr ta'minoti manbai, yuklama moduli, tok va kuchlanish datchiklari, harorat sensori, aylanish tezligini o'lchash qurilmasi hamda ma'lumotlarni yig'ish va qayta ishlash moduli kiritildi. Ushbu texnik vositalar tajriba natijalarining ishonchliligi va aniqligini ta'minlashga xizmat qildi.

Eksperimental tadqiqotlar davomida motorning quyidagi asosiy parametrlari uzluksiz monitoring qilindi: faza kuchlanishlari

(U_A, U_B, U_C), faza toklari (I_A, I_B, I_C), aktiv quvvat P , reaktiv quvvat Q , quvvat koeffitsiyenti ($\cos\phi$), rotor aylanish tezligi n , stator harorati T hamda energiya iste'moli. Mazkur parametrlarni kompleks kuzatish motorning ish holatini har tomonlama baholash imkonini berdi. Nosimmetriya darajasini aniqlash uchun simmetrik tashkil etuvchilar usuli qo'llanildi. Uch fazali kuchlanish tizimining musbat va manfiy ketma-ketlik komponentalari hisoblanib, kuchlanish nosimmetriyasi koeffitsiyenti quyidagi ifoda yordamida aniqlandi:

$$VUF = \frac{U_{negative}}{U_{positive}} \times 100\%$$

bu yerda $U_{negative}$ - manfiy ketma-ketlik kuchlanishi, $U_{positive}$ - musbat ketma-ketlik kuchlanishi.

Shuningdek, tok nosimmetriyasi koeffitsiyenti ham aniqlanib, uning motorning yuklama ostidagi ish holati bilan o'zaro bog'liqligi baholandi.

Eksperimental metodikada nosimmetrik rejimlar uch bosqichda shakllantirildi:

1. Normal rejim — fazalararo kuchlanishlar nominal qiymatlarga yaqin holat;
2. O'rtacha nosimmetrik rejim — kichik kuchlanish og'ishlari kuzatiladigan holat;
3. Kritik nosimmetrik rejim — ruxsat etilgan chegaraga yaqin yoki undan yuqori nosimmetriya darajasi.

Har bir rejim uchun motorning elektr va issiqlik parametrlari qayd etilib, ularning vaqt bo'yicha o'zgarish dinamikasi batafsil tahlil qilindi. Bu esa nosimmetriyaning motor ishlash ko'rsatkichlariga ta'sirini yanada aniqroq baholash imkonini berdi.

Tadqiqotning muhim jihatlaridan biri sifatida monitoring natijalari asosida xavf darajasini aniqlash va boshqaruv qarorlarini shakllantirish algoritmi ishlab chiqildi. Taklif etilgan yondashuvda nosimmetriya darajasi hamda motor haroratining o'zgarishi integrallashgan holda baholanib, uch darajali qaror qabul qilish mexanizmi qo'llanildi:

- 1-daraja — normal ish rejimi;
- 2-daraja — ogohlantirish rejimi;
- 3-daraja — himoya yoki yuklamani cheklash rejimi.

Mazkur algoritm motorning ortiqcha qizishi va ekspluatatsion shikastlanishlar ehtimolini oldindan aniqlash hamda ularning oldini olishga qaratilgan samarali boshqaruv choralarini qo'llash imkonini beradi.

Taklif etilgan eksperimental metodikaning ilmiy yangiligi nosimmetrik ish rejimlarida asinxron motor parametrlarini real vaqt rejimida monitoring qilish, nosimmetriya ko'rsatkichlarini kompleks baholash hamda himoya va boshqaruv qarorlarini shakllantirish jarayonlarini yagona eksperimental tizim doirasida integratsiyalashgan holda amalga oshirish bilan tavsiflanadi. Ushbu yondashuv eksperimentlarning takrorlanuvchanligini oshirish, natijalarning ishonchliligini kuchaytirish hamda nosimmetrik rejimlarni baholash aniqligini yanada yaxshilash imkonini beradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari 5 kW quvvatli, 380 V kuchlanishli, 50–60 Hz chastotali, nominal toki 10 A va nominal aylanish tezligi 3000 ayl/min bo'lgan uch fazali asinxron motor parametrlariga asoslangan holda MATLAB/Simulink muhitida hamda nazariy hisoblashlar asosida baholandi. Real laboratoriya o'lchovlari hali amalga

oshirilmaganligi sababli, olingan natijalar kelgusida eksperimental stendni yaratish va amaliy tadqiqotlarni yanada rivojlantirish uchun muhim ilmiy-uslubiy asos bo'lib xizmat qiluvchi hisobiy-modellashtirish natijalari sifatida baholandi.

Mazkur yondashuv asinxron motorlarning nosimmetrik ish rejimlaridagi xususiyatlarini dastlabki bosqichda samarali tahlil qilish, asosiy parametrlarning o'zgarish qonuniyatlarini aniqlash hamda keyingi eksperimental tadqiqotlar uchun ishonchli metodik asos yaratish imkonini berdi (1-jadval).

1-jadval

Tadqiqot uchun qabul qilingan motor parametrlari

Parametr	Belgilanishi	Qiymati
Nominal quvvat	P_2	5 kW
Nominal kuchlanish	U_n	380 V
Chastota	F	50–60 Hz
Nominal tok	I_n	10 A
Nominal aylanish tezligi	n_n	3000 ayl/min
Faza soni	-	3

Motorning kirish aktiv quvvati quyidagi ifoda yordamida baholandi:

$$P_1 = \sqrt{3} \cdot U \cdot I \cdot \cos\varphi$$

Foydali ish koeffitsiyenti quyidagicha aniqlandi:

$$\eta = \frac{P_2}{P_1} \cdot 100\%$$

Energiya yo'qotishlari esa quyidagi ifoda orqali hisoblandi:

$$\Delta P = P_1 - P_2$$

Nosimmetriya darajasini miqdoriy baholash maqsadida kuchlanish nosimmetriyasi koeffitsiyenti (VUF) qo'llanildi:

$$VUF = \frac{U_2}{U_1} \times 100\%$$

bu yerda U_2 — manfiy ketma-ketlik kuchlanishi, U_1 — musbat ketma-ketlik kuchlanishi.

Modellashtirish jarayonida asosiy normal rejim 0 % nosimmetriya holati sifatida qabul qilindi. Nosimmetrik rejimlarning asinxron motor ishlash ko'rsatkichlariga ta'sirini yanada batafsil baholash maqsadida qo'shimcha ravishda 2 %, 4 % va 6 % VUF qiymatlariga mos hisobiy stsenariylar shakllantirildi. Ushbu qiymatlar real eksperimental o'lchov natijalari emas, balki taklif etilgan metodikaning samaradorligini tekshirish hamda nosimmetriyaning motor parametrlariga ta'sirini baholash uchun tanlangan modellashtirish rejimlari hisoblanadi.

Mazkur yondashuv turli nosimmetriya darajalarida motorning energetik va ekspluatatsion ko'rsatkichlaridagi o'zgarishlarni tizimli ravishda tahlil qilish hamda keyingi eksperimental tadqiqotlar uchun ilmiy-uslubiy asos yaratish imkonini berdi (2-jadval).

2-jadval

Asinxron motor uchun qabul qilingan nosimmetriya darajalari va modellashtirish rejimlari

Rejim	VUF, %	Tavsifi
1-rejim	0	Normal (simmetrik) rejim
2-rejim	2	Yengil nosimmetrik rejim
3-rejim	4	O'rtacha nosimmetrik rejim
4-rejim	6	Yuqori nosimmetriya darajasiga yaqin rejim

Hisobiy-modellashtirish natijalari. Model natijalari kuchlanish nosimmetriyasi darajasi ortishi bilan motor faza toklaridagi o'zgarishlar yanada yaqqol namoyon bo'lishini ko'rsatdi. Olingan natijalar nosimmetriyaning motorning elektr parametrlariga ta'sirini aniqlash imkonini berdi. Shuningdek, faza toklaridagi notekislikning

ortishi stator chulg'amlarida qo'shimcha issiqlik yo'qotishlarining yuzaga kelishiga olib kelishi aniqlandi. Mazkur natijalar asinxron motorlarning nosimmetrik ish rejimlarini samarali monitoring qilish va ularning energiya samaradorligini baholash uchun muhim ilmiy asos yaratadi (3-jadval).

3-jadval

Kuchlanish nosimmetriyasi sharoitida asinxron motorning elektr va energetik ko'rsatkichlarining o'zgarishi

VUF, %	O'rtacha tok, A	Maksimal faza toki, A	Tok nosimmetriyasi, %	cosφ	FIK, %
0	10.0	10.0	0.0	0.82	86.0
2	10.4	11.5	14.5	0.80	84.7
4	11.1	13.0	27.8	0.77	82.5
6	12.0	14.8	42.1	0.73	79.6

Jadval natijalaridan ko'rinadiki, kuchlanish nosimmetriyasi 0 % dan 6 % gacha ortganda maksimal faza toki 10 A dan 14,8 A gacha oshadi. Olingan natijalar nosimmetriyaning motorning elektr parametrlariga sezilarli ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi. Xususan, tok qiymatlarining ortishi tokning kvadratiga proporsional bo'lgan mis yo'qotishlarining ko'payishiga olib keladi:

$$\Delta P_{cu} \propto I^2 R$$

Mazkur bog'liqlik faza tokidagi nisbatan kichik o'zgarishlar ham motor chulg'amlaridagi issiqlik yuklamasiga sezilarli ta'sir ko'rsatishini ko'rsatadi. Shu jihatdan, nosimmetriya darajasini nazorat qilish motorning ishonchli va energiya tejamkor ishlashini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Motorning chiqish quvvati 5 kW deb qabul qilinganda, nosimmetriya darajasi ortishi bilan kirish quvvati va umumiy energiya yo'qotishlarining o'sishi kuzatildi. Bu natijalar taklif etilgan monitoring metodikasining nosimmetrik rejimlarning energetik samaradorlikka ta'sirini baholashdagi amaliy ahamiyatini tasdiqlaydi (4-jadval).

4-jadval

Kuchlanish nosimmetriyasi sharoitida asinxron motorning quvvat ko'rsatkichlari va energiya yo'qotishlarining o'zgarishi

VUF, %	Chiqish quvvati (P_2), kW	Kirish quvvati (P_1), kW	Yo'qotish ΔP , kW	FIK, %
0	5.00	5.81	0.81	86.0
2	5.00	5.90	0.90	84.7
4	5.00	6.06	1.06	82.5
6	5.00	6.28	1.28	79.6

Natijalarga ko'ra, VUF 6 % bo'lgan rejimda energiya yo'qotishlari normal rejimga nisbatan taxminan 0,47 kW ga ortishi kuzatildi. Bu natija nosimmetriya darajasining motorning energetik ko'rsatkichlariga sezilarli ta'sir ko'rsatishini yaqqol namoyon etadi.

Qo'shimcha energiya yo'qotishlari quyidagicha aniqlandi:

$$\Delta P_{ortish} = 1,28 - 0,81 = 0,47 \text{ kW}$$

Agar motor kuniga 8 soat ishlasa, qo'shimcha energiya sarfi quyidagicha bo'ladi:

$$E_{qo'shimcha} = 0,47 \times 8 = 3,76 \text{ kWh/kun}$$

Olingan natijalar nosimmetrik rejimlarni o'z vaqtida aniqlash va monitoring qilish tizimlarini qo'llash orqali energiya samaradorligini yanada oshirish imkoniyatlari mavjudligini ko'rsatadi. Shuningdek, ushbu natijalar taklif etilgan boshqaruv algoritmlarining amaliy ahamiyatini tasdiqlaydi.

Nosimmetrik rejimlarda tok qiymatlarining ortishi natijasida motor stator chulg'amlaridagi issiqlik yuklamasi ham ortadi. Hisobiy baholashlarda haroratning o'zgarishi tokning kvadrati bilan bog'liq holda qabul qilinib, bu yondashuv nosimmetriyaning issiqlik jarayonlariga ta'sirini miqdoriy baholash imkonini berdi (5-jadval).

5-jadval

Kuchlanish nosimmetriyasi sharoitida issiqlik yuklamasi va harorat o'zgarishining hisobiy bahosi

VUF, %	Maksimal tok, A	Nisbiy issiqlik yuklamasi	Harorat o'sish tendensiyasi
0	10.0	1.00	Normal
2	11.5	1.32	O'rtacha qizish
4	13.0	1.69	Yuqori qizish ehtimoli
6	14.8	2.19	Yuqori qizish darajasi

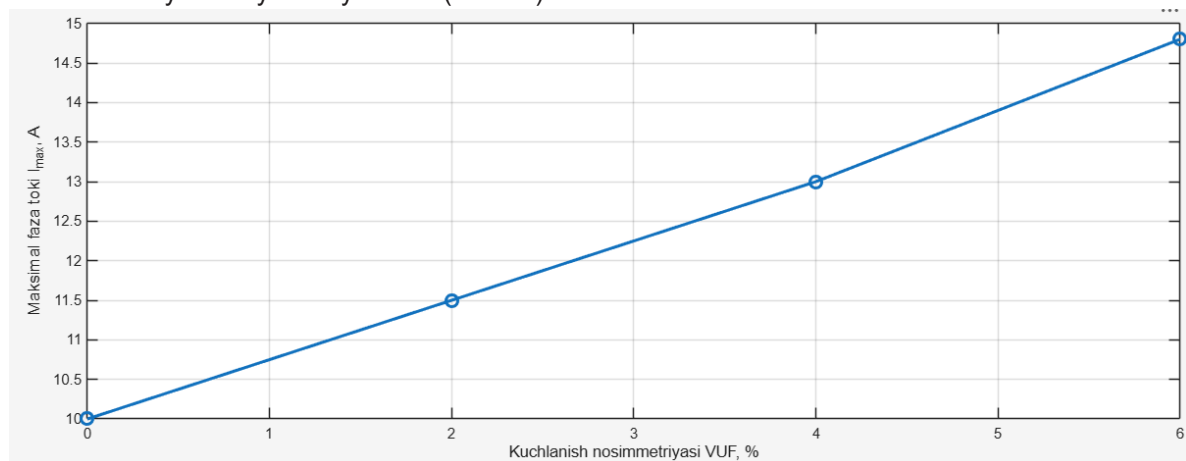
Nisbiy issiqlik yuklamasi quyidagi ifoda asosida baholandi:

$$K_T = \left(\frac{I_{max}}{I_n} \right)^2$$

Hisobiy baholash natijalariga ko'ra, VUF 6 % bo'lgan holatda nisbiy issiqlik yuklamasi normal rejimga nisbatan 2,19 baravarga ortishi mumkin. Bu natija nosimmetrik rejimlarning motorning termik holatiga ta'sirini aniq baholash imkonini beradi hamda ekspluatatsiya jarayonida monitoring tizimlaridan foydalanishning muhimligini ko'rsatadi.

MATLAB/Simulink muhitida va nazariy hisoblashlar asosida olingan natijalar kuchlanish nosimmetriyasi asinxron motorning tok taqsimoti, energiya samaradorligi va issiqlik holatiga sezilarli ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi. Xususan, VUF qiymati 0 % dan 6 % gacha oshganda maksimal faza toki 10 A dan 14,8 A gacha, energiya yo'qotishlari esa 0,81 kW dan 1,28 kW gacha ortishi kuzatildi. Shu bilan birga, motorning foydali ish koeffitsiyenti 86,0 % dan 79,6 % gacha kamaydi.

Olingan hisobiy-modellashtirish natijalari taklif etilgan eksperimental metodikaning samaradorligini tasdiqladi. Natijalar kuchlanish va tok parametrlarini real vaqt rejimida monitoring qilish, VUF va tok nosimmetriyasini baholash hamda belgilangan mezonlar asosida boshqaruv qarorlarini shakllantirish orqali nosimmetrik rejimlarning ta'sirini o'z vaqtida aniqlash va energiya samaradorligini oshirish imkoniyatlari mavjudligini ko'rsatdi. Mazkur yondashuv kelgusida amaliy monitoring va himoya tizimlarini takomillashtirish uchun muhim ilmiy-uslubiy asos yaratadi (1-rasm).

1-rasm. Kuchlanish nosimmetriyasi (VUF) darajasining asinxron motorning maksimal faza tokiga ta'siri

MATLAB/Simulink modellashtirish muhiti va nazariy hisoblashlar asosida olingan natijalar kuchlanish nosimmetriyasining asinxron motorning tok taqsimoti, energiya samaradorligi hamda issiqlik holatiga sezilarli ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, VUF qiymati 0 % dan 6 % gacha oshganda maksimal faza toki 10 A dan 14,8 A gacha, energiya yo'qotishlari esa 0,81 kW dan 1,28 kW gacha ortishi kuzatildi. Shu bilan birga, motorning foydali ish koeffitsiyenti 86,0 % dan 79,6 % gacha o'zgardi.

Olingan natijalar taklif etilgan eksperimental metodikaning samaradorligini tasdiqlab, kuchlanish va tok parametrlarini real vaqt rejimida monitoring qilish, VUF hamda tok nosimmetriyasini baholash va belgilangan mezonlar asosida boshqaruv qarorlarini shakllantirish imkoniyatini ko'rsatdi. Mazkur yondashuv nosimmetrik ish rejimlarini erta aniqlash va ularning motor ishlashiga ta'sirini minimallashtirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari VUF qiymati ortishi bilan asinxron motorlarning energetik va ekspluatatsion ko'rsatkichlarida muhim o'zgarishlar yuz berishini ko'rsatdi. Xususan, maksimal faza tokining ortishi motor chulg'amlaridagi issiqlik yuklamalarining ko'payishiga sabab bo'lsa-da, bu holat monitoring tizimlari yordamida o'z vaqtida aniqlanishi va tegishli boshqaruv choralarini qo'llash imkonini beradi. Natijalar nosimmetrik kuchlanish sharoitida motorlarning ish rejimini optimallashtirish va ularning xizmat muddatini uzaytirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqish uchun muhim ilmiy asos yaratadi.

Shuningdek, olingan natijalar avvalgi tadqiqotlarda qayd etilgan qonuniyatlar bilan mos kelib, hatto kichik darajadagi kuchlanish nosimmetriyasi ham tok nosimmetriyasi va qo'shimcha quvvat yo'qotishlarining ortishiga olib kelishini tasdiqladi. Mazkur tadqiqotning muhim jihati shundaki, unda nafaqat nosimmetriyaning motor parametrlariga ta'siri baholandi, balki monitoring ma'lumotlari asosida uch bosqichli nazorat va boshqaruv tizimi — "normal", "ogohlantirish" va "himoya" rejimlari ham taklif etildi. Ushbu yondashuv motorlarni avariya holatlardan himoyalash va ularning ishonchli ishlashini ta'minlash imkoniyatlarini kengaytiradi.

Ta'kidlash joizki, tadqiqot natijalari MATLAB/Simulink modellashtirish muhiti va nazariy hisoblashlarga

asoslangan bo'lsa-da, ular real vaqt monitoringi va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlarini ishlab chiqish uchun mustahkam ilmiy-amaliy asos yaratadi. Kelgusida laboratoriya va sanoat sharoitidagi sinovlar orqali metodikani yanada takomillashtirish uning amaliy qo'llanish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqotda nosimmetrik ish rejimlarida asinxron motorlarni nazorat qilish va boshqarish tizimlarini tadqiq etish uchun kompleks eksperimental metodika ishlab chiqildi. Taklif etilgan yondashuv real vaqt monitoringi, nosimetriya darajasini baholash hamda boshqaruv qarorlarini shakllantirish jarayonlarini yagona integratsiyalashgan tizim doirasida amalga oshirish imkonini berdi.

Hisobiy-modellashtirish natijalari kuchlanish nosimetriyasi asinxron motorlarning energetik va ekspluatatsion ko'rsatkichlariga sezilarli ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi. Xususan, VUF qiymati 0 % dan 6 % gacha oshganda maksimal faza toki va issiqlik yuklamasining ortishi kuzatildi. Shu bilan birga, olingan natijalar motorlarning ish rejimini optimallashtirish va ularning texnik holatini samarali nazorat qilish zarurligini ko'rsatdi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi nosimmetrik rejimlarni baholash bilan cheklanib qolmasdan, monitoring ma'lumotlari asosida uch bosqichli nazorat va himoya boshqaruv yondashuvining taklif etilganligida namoyon bo'ladi. Ushbu yondashuv nosimmetrik holatlarni erta aniqlash, motorlarning ishonchligini oshirish hamda avariya vaziyatlarning oldini olish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Ishlab chiqilgan metodika real vaqt monitoringi va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlarini yaratishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega bo'lib, kelgusida laboratoriya sinovlari va sanoat elektr yuritmalarida qo'llash orqali yanada takomillashtirilishi mumkin. Tadqiqot natijalari asinxron motorlarning samarali va ishonchli ishlashini ta'minlashga qaratilgan zamonaviy monitoring hamda himoya tizimlarini rivojlantirish uchun mustahkam ilmiy asos yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Lee, C.-Y., Chen, B.-K., Lee, W.-J., Hsu, Y.-F. (1998). Effects of Various Unbalanced Voltages on the Operation Performance of an Induction Motor under the Same Voltage Unbalance Factor Condition. *Electric Power Systems Research*, 47(3), 153–163. DOI: 10.1016/S0378-7796(98)00035-2.
2. Lee, C.-Y. (1999). Effects of Unbalanced Voltage on the Operation Performance of a Three-Phase Induction Motor. *IEEE Transactions on Energy Conversion*, 14(2), 202–208. DOI: 10.1109/60.766984.
3. Wang, Y.-J. (2001). Analysis of Effects of Three-Phase Voltage Unbalance on Induction Motors with Emphasis on the Angle of the Complex Voltage Unbalance Factor. *IEEE Transactions on Energy Conversion*, 16(3), 270–275. DOI: 10.1109/60.937207.
4. Pillay, P., Hofmann, P., Manyage, M. (2002). Derating of Induction Motors Operating with a Combination of Unbalanced Voltages and Over- or Undervoltages. *IEEE Transactions on Energy Conversion*, 17(4), 485–491.
5. Faiz, J., Ebrahimpour, H., Pillay, P. (2004). Influence of Unbalanced Voltage on the Steady-State Performance of a Three-Phase Squirrel-Cage Induction Motor. *IEEE Transactions on Energy Conversion*, 19(4), 657–662.
6. Beleiu, H.G., et al. (2022). Effects of Voltage Unbalance and Harmonics on Drive Systems. *Journal of Vibroengineering*.
7. Cummings, P.B., Dunki-Jacobs, J.R., Kerr, R.H. (1985). Protection of Induction Motors Against Unbalanced Voltage Operation. *IEEE Transactions on Industry Applications*, IA-21(4), 778–792.
8. IEC 60034-26. (2002). Rotating Electrical Machines – Part 26: Effects of Unbalanced Voltages on the Performance of Three-Phase Induction Motors. International Electrotechnical Commission (IEC).
9. NEMA MG 1. (2002). Motors and Generators – Effects of Unbalanced Voltages on the Performance of Polyphase Induction Motors. National Electrical Manufacturers Association (NEMA).

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100